

อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร
THE INFLUENCE OF EMOTIONAL QUOTIENT AND ADVERSITY QUOTIENT TOWARD SELF-DIRECTED
LEARNING CHARACTERISTICS OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION STUDENTS IN

BANGKOK METROPOLITAN

นายสรวิชัย สหพิบูลย์ชัย*

SorrawitSahapiboonchai

ผศ.ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา**

Asst. Prof. WoraratPathumcharoenwattana, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร จำนวน 379 คน ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมดผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}=2.93/4$) และระดับขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}=3.01/4$) ($\bar{X}=2.81/4$) และ ($\bar{X}=2.98/4$) ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคโดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=127.89/200$) และระดับขององค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=31.72/50$) ($\bar{X}=32.88/50$) ($\bar{X}=31.51/50$) และ ($\bar{X}=31.78/50$) ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.60/5$) และระดับขององค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 7 ด้านพบว่ามีเพียง 1 ด้านที่อยู่ในระดับสูง คือ ด้านการยอมรับตนเอง ($\bar{X}=3.74/5$) และที่เหลืออีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43/5$) ($\bar{X}=3.65/5$) ($\bar{X}=3.58/5$) ($\bar{X}=3.64/5$) ($\bar{X}=3.61/5$) และ ($\bar{X}=3.50/5$) 2) ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 26 อยู่ในระดับต่ำ และเขียนสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 0.43X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.19X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค}}$$

*นิสิตมหาวิทยาลัยสาขารัฐศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: forward.byfukuro@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขารัฐศาสตร์ศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: aeworarat@yahoo.com

ISSN 1905-4491

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the levels of emotional quotient and adversity quotient and self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students in Bangkok Metropolitan area and 2) study the influence of emotional quotient and adversity quotient toward self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students. The sample group was 379 non-formal and informal upper secondary education students, which selected using multi – stage random sampling. The research instruments were a personal factors questionnaire, an emotional quotient questionnaire, an adversity quotient questionnaire, and a self-directed learning characteristics questionnaire. The data were analyzed by using frequencies (n), percentage (%), Mean (\bar{X}), Standard Deviation (SD), Pearson's product moment correlation coefficient, and enter multiple regression. The results of the study were as follows: 1) The overall level of emotional quotient of non-formal and informal education students in Bangkok Metropolitan was reported at the middle level (\bar{X} =2.93/4). The levels of three aspects of emotion quotient which consists of good, ability, and happiness aspects were also reported at the middle levels (\bar{X} =3.01/4), (\bar{X} =2.81/4), and (\bar{X} =2.98/4). The overall level of adversity quotient of non-formal and informal education students was reported at the middle level (\bar{X} =127.89/200). The levels of four aspects of adversity quotient were also reported at the middle levels (\bar{X} =31.72/50), (\bar{X} =32.88/50), (\bar{X} =31.51/50), and (\bar{X} =31.78/50). The overall level of self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students was reported at the middle level (\bar{X} =3.60/5). The self-directed learning characteristics in seven aspects, only one in self-acceptance were reported at the high level (\bar{X} =3.74/5), whereas the other six aspects were reported at the middle levels (\bar{X} =3.43/5), (\bar{X} =3.65/5), (\bar{X} =3.58/5), (\bar{X} =3.64/5), (\bar{X} =3.61/5), and (\bar{X} =3.50/5). 2) Variables that could predict the self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students at .05 level consisted of emotional quotient and adversity quotient. They jointly predicted the self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students at low level (26%). The standardize formula derived from the analysis could be described as follows:

$$Y_{\text{self-directed learning characteristics}} = 0.43X_{\text{emotional quotient}} + 0.19X_{\text{adversity quotient}}$$

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ / ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค / คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง / นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

KEYWORDS: EMOTIONAL QUOTIENT / ADVERSITY QUOTIENT / SELF-DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS / NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION STUDENTS

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยนั้นต้องมุ่งเน้นการสร้างพื้นฐานให้เด็ก เยาวชน และผู้เรียนมีทัศนคติที่ถูกต้อง สร้างความรู้ ทักษะเพื่อให้มีอาชีพ มีงานทำ เสริมสร้างศักยภาพและทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2561) แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาพบว่า มีอัตราส่วนของผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จำนวนมาก โดยจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มติชนออนไลน์, 2561) พบว่า มีเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียน จำนวน 99,472 คน เด็กออกกลางคัน จำนวน 83,459 คนต่อปี โดยมีสาเหตุมาจากความเบื่อหน่ายและเครียดกับการเรียน การทะเลาะวิวาท ติดเพื่อน ติดยาเสพติด และตั้งครมไม่พึงประสงค์ เป็นต้น และยังพบปัญหาอีกว่า เมื่อพบกลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน โรงเรียนไม่มีมาตรการรองรับหรือดำเนินการหรือส่งต่อเด็กกลุ่มนี้ให้ไปในทิศทางใด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557) ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายในการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และผู้ขาดโอกาสที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ทักษะชีวิต จากการเข้าศึกษาต่อศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ยังขาดโอกาส พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538 อ้างถึงใน อาชัญญา รัตนอุบล, 2550)

แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมตามระบบทุนนิยม ที่เน้นความสำคัญทางเศรษฐกิจการเงินได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยอย่างรวดเร็ว อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการทำงาน ครอบครัว และสังคม ทำให้บุคคลและสังคมเริ่มเปราะบางอ่อนแออย่างต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าวทำให้คนไทยมีภาวะความเครียดมากขึ้น และมักใช้อารมณ์และวิธีที่รุนแรงในการจัดการกับปัญหาจึงเป็นสัญญาณทางพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงภาวะวิกฤติทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้น (อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2555) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้คนได้ทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องเผชิญกับความเครียดทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัว ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีความสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้มนุษย์เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นบุคคลที่สมบูรณ์และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (ทศพร ประเสริฐสุข, 2543) แต่จากการสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิตจากกลุ่มตัวอย่าง 11,238 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาไทยทั่วประเทศในปี 2554 ทั้ง 76 จังหวัด พบว่ามีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เฉลี่ยระดับประเทศจัดอยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 45.12 จากค่าคะแนนปกติ 50-100 ซึ่งมีจุดอ่อนทั้ง 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ เก่ง ดี สุข และที่ผ่านมามีเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนกระทำผิดกฎหมาย ประมาณ 3-5 หมื่น คดี ต่อปี เป็นฐานความผิด 3 อันดับแรก คือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และมีทักษะชีวิตที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ 5 อันดับ ดังนี้ คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแบบวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตระหนักในตนเอง และการจัดการอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต, 2554) และมีปัญหาการตั้งครมในวัยเรียนโดยอัตราการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปีต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พันคน ปี 2555-2557 เท่ากับ 54.92, 52.20, 49.04 และจำนวนหญิงคลอดอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับ 115,490 ราย (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย, 2557) ซึ่งเป็นจำนวนตัวเลขที่สูงและสมควรได้รับการแก้ไขแสดงให้เห็นถึงสภาวะปัญหาความฉลาด

ทางอารมณ์ในวัยเรียนยังคงน่าเป็นห่วง สอดคล้องกับเทอดศักดิ์ เดชคง (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การวิวาทชกต่อย ล้วนเป็นผลมาจากการขาดเซาว์นอารมณ์ ซึ่งบุคคลที่ขาดเซาว์นอารมณ์จะเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่มีความอดทน อดกลั้น มุ่งแต่ตอบสนองความต้องการตนเองเป็นใหญ่ เกิดความขัดแย้งกับบุคคลอื่นและไม่สามารถรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นไว้ได้ จากปัญหาดังกล่าวทำให้นักศึกษาไทยในระบบโรงเรียนต้องออกจากการศึกษาในระบบ โดยผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่จะเข้าศึกษาต่อการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อเป็นทางเลือกให้กับตนเองในการพัฒนาระดับความรู้และมีวุฒิการศึกษาไปใช้ในการทำงานหรือนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2545) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้พลาดโอกาสในการที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาหรือร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กลุ่มเด็กเยาวชนที่ออกกลางคันจากระดับการศึกษาภาคบังคับ

นอกจากนี้การศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียนจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์แล้ว อาจไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จและมีความสุข ยังต้องมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสอดคล้องกับ อารีย์ พันธมณี (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบแห่งความดีหลายประการ เริ่มตั้งแต่มีสติปัญญาดี (IQ) มีอารมณ์ดี (EQ) มีสังคมดี และประการที่สำคัญ คือ ต้องสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้หรือมี AQ นั่นเอง โดยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคล สามารถแก้ไขปัญหา ผ่านพ้นวิกฤตและจัดการกับอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับบุคคล เพื่อเพิ่มขีดจำกัดความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ (วิทยา นาควัชระ, 2557) แต่จากข้อมูลข่าวสารที่ผ่านมา ยังพบว่า มีนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการเผชิญอุปสรรคเกิดขึ้น ดังเช่น การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีถึงนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ฆ่าตัวตาย เพราะไม่สามารถทนต่อความเครียดในการเรียนหรือการได้รับความผิดหวังในชีวิตได้ สาเหตุที่พบเกิดจากผิดหวังในความรัก เครียดกับการเรียน ทำให้เกิดความเครียดสะสมเรื้อรัง มีความคับข้องใจทนต่อความกดดันในสังคมไม่ได้ โดยถ้าหากบุคคลใดมีเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจ เมื่อไม่สามารถเผชิญกับอุปสรรคดังกล่าวจึงหาทางแก้ไขปัญหาไม่ได้ จึงทำให้เกิดอารมณ์เศร้า สิ้นหวัง ไม่มีใคร โดดเดี่ยว จึงหาทางออกด้วยการฆ่าตัวตาย (กรมสุขภาพจิต, 2553) โดยผู้ที่ฆ่าตัวตายส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถทนต่อความเสียใจ ความผิดหวังได้ และเป็น ผู้ขาดทักษะในการปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหาและอุปสรรคในชีวิต (Feldman, 1996 อ้างถึงใน สุธิดา พลขำนิ, 2555) ดังกรณีตัวอย่างในหน้าหนังสือพิมพ์ต่อไปนี้

“แม่ลมจับเห็นลูกนักศึกษา กศน.ซึมเศร้ากำเริบผูกคอตบ” (เดลินิวส์, 2559)

“স্যอง! หนูมอดรธานี นักเรียน กศน. นอนให้รถไฟทับคาคางใจฆ่าตัวตาย เนื่องจากเกิดความเครียด ปัญหาชีวิต ประกอบกับถูกอาการป่วยรุมเร้า” (เมเนเจอร์, 2559)

โดยสาเหตุปัญหาการฆ่าตัวตายเป็นเพราะนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้และหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดความสามารถในการเผชิญปัญหาและขาดในเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ โดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่ำจะไม่

อดทนต่อปัญหาอุปสรรคความยากลำบากหรือการแก้ปัญหา จะยอมแพ้ ล้มเลิกละทิ้งความมุ่งมั่นที่สำคัญของชีวิต บางคนวนเวียนกับความรู้สึก พ่ายแพ้ สูญเสีย ทุกข์ทรมานกับความยากลำบากจึงรู้สึกเลวร้าย ซึมเศร้า มองโลกในแง่ร้าย (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธี จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะคิด เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ผักผ่อนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551) โดยผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนมักเป็นตัดสินใจเองว่าจะอะไรที่สำคัญควรเรียนรู้ยอมรับข้อมูลอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง คาดหวังว่าสิ่งที่ได้รับจะนำไปใช้ได้ทันที และมีประสบการณ์ในระดับที่จะเชื่อมโยงกับการเรียนรู้แต่อาจมีความคิดเห็นตายตัวต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Knowles, 1975) ปัจจุบันการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสำคัญจนจบระดับการศึกษาทุกระดับชั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์นั้นจะสามารถบริหารจัดการอารมณ์ด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะสามารถเผชิญกับปัญหา ฟันฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ สามารถที่จะพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้ตลอดจนบุคคลที่มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะสามารถริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัด โดยมีเป้าหมายเป็นสำคัญ ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถช่วยเหลือนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและการดำรงชีวิต

การที่จะพัฒนาปลูกฝังให้กลุ่มนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยดังกล่าวมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้นั้นควรนำมาศึกษากับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยวิธีการเรียนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งได้แก่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล, 2554) โดยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคล ว่ามีศักยภาพที่จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก (Skager, 1978) ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองล้วนส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้านการเรียนและการงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมคิด อิศระวัฒน์ (2542) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ ฐานะความเป็นอยู่และการยอมรับจากสังคม และจากการศึกษาเอกสารพบว่าผู้คนที่ให้

ความสนใจกับความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ กันมากขึ้น เพราะมีการศึกษาที่แสดงว่าความสำเร็จด้านต่างๆ เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ถึงร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นผลมาจากความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา (กรมสุขภาพจิต, 2550) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน โดยนอกเหนือจากเชาวน์ปัญญา และเชาวน์อารมณ์แล้ว ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ (วิทยา นาควัชระ, 2557; ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548) ดังนั้นการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้านการเรียนและการงานได้นั้นล้วนเกิดจากการที่ผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควบคู่กันเพื่อการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยการสุ่มศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซน กลุ่มโซนละ 1 เขต ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร รวมเป็น 6 เขต ได้แก่ เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขต ดลิ่งชัน และเขตภาษีเจริญ โดยสนใจศึกษากับกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความเป็นอิสระในการศึกษาหาความรู้และควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายจะเป็นผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ถือว่า มีความอิสระในการที่จะเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือสนใจได้มากกว่าผู้เรียนกลุ่มอื่น (กิ่งกาญจน์ ตั้ง ศรีไพร, 2542) ดังนั้นการที่จะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้โดยการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยนั้น ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หากสถานศึกษามี การจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม และไม่เอื้อหรือไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ก็เป็นการยากที่จะ นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ สังคมและคุณธรรม (จันทร์ชลี มา พุทธิ, 2546) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างแท้จริง ซึ่งการศึกษานอกระบบมีความฉลาดทาง อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้วิจัย ในครั้งนี้ถือเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครูผู้สอนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จะ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และนำไปใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีคุณลักษณะการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบกับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตได้อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการ พัฒนาประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร และศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 55,869 คน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร, 2559)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2559 ของพื้นที่ในการศึกษาทั้ง 6 เขต ได้แก่ เขต พญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยขั้นตอนที่ 1 สุ่มศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซนที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครได้แบ่งเอาไว้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครประจำปี พุทธศักราช 2559) อันได้แก่ กลุ่มโซนกรุงเทพฯ กลาง กลุ่มโซนกรุงเทพฯ ใต้ กลุ่มโซนกรุงเทพฯ เหนือ กลุ่มโซนกรุงเทพฯ ตะวันออก กลุ่มโซนกรุงเทพฯ หนือ กลุ่มโซน กรุงเทพฯ ใต้ กลุ่มโซนละ 1 เขต ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากรายชื่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซนครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร รวมเป็น 6 เขต และขั้นตอนที่ 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครซี่ และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งกำหนดจำนวนประชากร 50,000 คน ให้มีขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เหมาะสม จำนวน 379 คนโดยแบ่งเขตพื้นที่ในการศึกษาทั้ง 6 เขต ดังนี้

ตาราง 1 ตารางแสดงประชากร และ ตัวอย่าง

ลำดับ	ศูนย์การศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย	จำนวนกลุ่มประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)
1.	เขตพญาไท	924	82
2.	เขตปทุมวัน	372	33
3.	เขตจตุจักร	806	72
4.	เขตบางกะปิ	840	75
5.	เขตตลิ่งชัน	690	61
6.	เขตภาษีเจริญ	631	56
	รวม	4,263	379

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณ ประกอบด้วยข้อคำถามที่แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 4 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 52 ข้อ โดยผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จากแบบประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี ของกรมสุขภาพจิต (2550) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข จำนวน 52 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยใน 1 ข้อ เลือกตอบ 2 ครั้ง จำนวน 30 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาระดับอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคของStoltz (1997) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุมด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านผลกระทบของปัญหา และด้านความอดทน โดยใน 1 ข้อ เลือกตอบ 2 ครั้ง จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสอบถามประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ถูกปรับสถานการณ์ของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้น ตอนที่ 4 แบบสอบถามประเมินระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามประเมินระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากแบบสอบถามประเมินระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของณัชชัญญ์ หมื่นสา (2548) ตามแนวคิดของ Skager (1978) โดยปรับใช้จากคำนิยามศัพท์เพื่อให้แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้นประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการยอมรับตนเอง ด้านการวางแผนการเรียนรู้ด้านการมีแรงจูงใจภายใน ด้านประเมินผลตนเอง ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการเป็นตัวของตัวเอง จำนวน 40 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 126 ข้อ

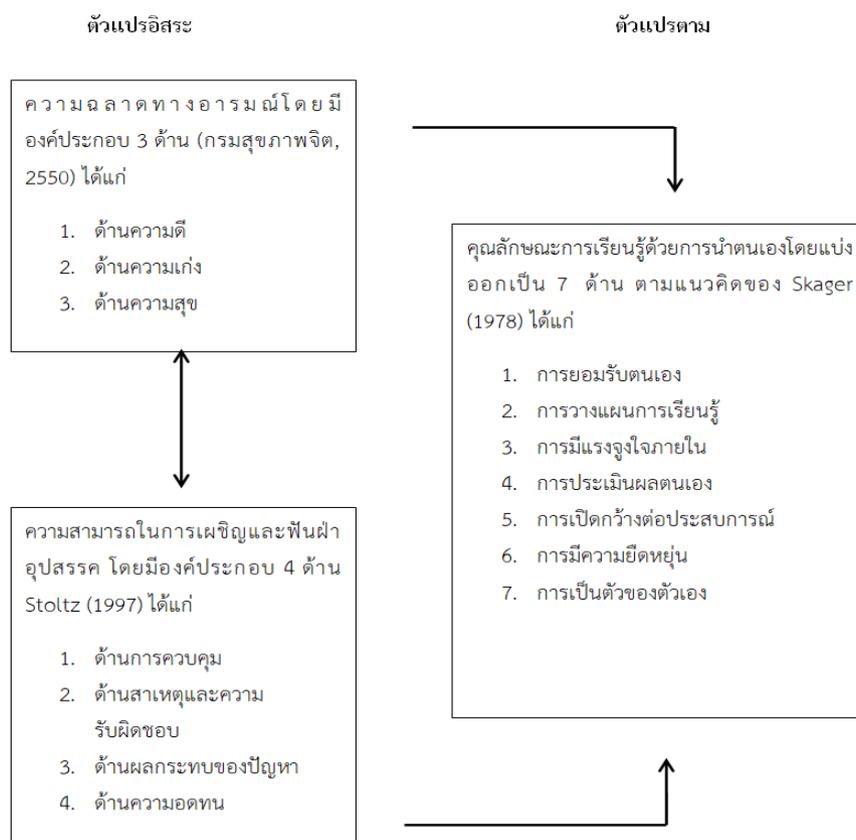
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างและพัฒนาขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์จากผลการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item - Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้ (บุญใจ ศรีสถิตนรา กูร, 2555) จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ พบว่า แบบสอบถามประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 แบบสอบถามประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคมีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.73 และแบบสอบถามประเมินระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.72 โดยทั้ง 3 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.6 ซึ่งถือว่าใช้ได้และนำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคุณภาพของเครื่องมืออยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ คือ ค่าความเที่ยงไม่ต่ำกว่า 0.70 พบว่า Cronbach's Alpha Coefficient ของแบบสอบถามประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าเป็น 0.91 Cronbach's Alpha Coefficient ของแบบสอบถามประเมินระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค มีค่าเป็น 0.92 และ Cronbach's Alpha Coefficient ของแบบสอบถามประเมินระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าเป็น 0.93 ซึ่งทั้งสามฉบับมีค่าถือว่าใช้ได้ (Cronbach's Alpha ทั้ง 3 ฉบับ > 0.70)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยการนำเสนอค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และใช้วิธีวิเคราะห์ของ Enter (วรวรรณ แกมเกต, 2555)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}=2.93/4, SD=0.34$) และระดับขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}=3.01/4, SD=0.37$) ($\bar{X}=2.81/4, SD=0.37$) และ ($\bar{X}=2.98/4, SD=0.46$) ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคโดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=127.89/200, SD=18.70$) และระดับขององค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=31.72/50, SD=6.27$) ($\bar{X}=32.88/50, SD=5.58$) ($\bar{X}=31.51/50, SD=5.47$) และ ($\bar{X}=31.78/50, SD=6.33$) ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.60/5, SD=0.59$) และระดับขององค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 7 ด้าน พบว่ามีเพียง 1 ด้าน ที่อยู่ในระดับสูง คือ ด้านการยอมรับตนเอง ($\bar{X}=3.74/5, SD=0.67$) และที่เหลืออีก 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43/5, SD=0.71$) ($\bar{X}=3.65/5, SD=0.74$) ($\bar{X}=3.58/5, SD=0.70$) ($\bar{X}=3.64/5, SD=0.68$) ($\bar{X}=3.61/5, SD=0.71$) และ ($\bar{X}=3.50/5, SD=0.78$)

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมดของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.51 และมีค่าอำนาจในการทำนาย (R Square) เท่ากับ 0.26 และมีค่าอำนาจในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.25 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 20.40 นั่นคือ ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 26 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายที่มีค่า Beta สูงสุด คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (Beta=0.43) รองลงมาคือ ตัวแปรความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (Beta=0.19) โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และสามารถนำมาสร้างสมการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 0.43X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.19X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค}}$$

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร” มีสาระสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

1.1 การวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปกติเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบการศึกษา 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มจบมัธยมศึกษาปีที่ 3, กลุ่มเด็กพิการ, กลุ่มเด็กปกติที่ไม่ได้เรียน, และกลุ่มเด็กออกกลางคัน ที่มีจำนวนรวมทั้งหมด 427,507 คน (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2561) นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องผ่านความรู้สึกลึกซึ้งหรือไม่ภูมิใจในตนเองเหมือนนักเรียนคนอื่นเนื่องจากการขาดโอกาสทางการศึกษา ทุนทรัพย์ของครอบครัว หรือเกิดจากการกระทำผิดพลาดช่วงระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระบบการศึกษาของโรงเรียน นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการรู้จักอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่นได้ สอดคล้องกับ วรทรง ศรีศิริรุ่ง และ ดาริกา กุลแก้ว (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์นั้นเป็นความสามารถของบุคคลที่ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งรวมไปถึง

ความสามารถในการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร ศรีสวัสดิ์ (2550) ที่พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติแสดงให้เห็นว่านักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์และความ ต้องการของตนเอง และมีความสุขสงบทางใจได้ในระดับหนึ่ง โดยสาเหตุที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับหนึ่งแต่ไม่สูงมากนัก เพราะมนุษย์ ทุกคนล้วนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในตัวเองอยู่แล้ว แต่การที่จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือต่ำหรือไม่ นั้นก็ขึ้นอยู่กับพัฒนาตามวัยหรือการเลี้ยงดูตั้งแต่ในวัยเด็ก ซึ่งถ้าผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญและฝึกให้ บุตรของตนมีความฉลาดทางอารมณ์ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ บุคคลนั้นจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้จากการสามารถปรับตัวเข้ากับปัญหาการเปลี่ยนแปลง และมีความสุขในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่าปัจจุบันผู้คนได้ให้ความสนใจกับความฉลาด ทางอารมณ์หรือ EQ กันมากขึ้น เพราะมีการศึกษาที่แสดงว่าความสำเร็จด้านต่างๆ เป็นผลมาจากความฉลาด ทางอารมณ์ถึงร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นผลมาจากความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา ด้วยเหตุนี้นักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงได้รับการฝึกความฉลาดทางอารมณ์มาตั้งแต่วัยเด็กในระดับ หนึ่ง ส่งผลให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่สามารถดำเนินชีวิตต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้

1.2 การวิเคราะห์ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มี ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ที่มีระดับความสามารถ ในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับปานกลางจะเป็นผู้ที่รักความสะดวกสบาย ทำอะไรอย่างระมัดระวัง ชอบความเสี่ยงต่ำมีความคิดริเริ่มจำกัด และระมัดระวังการเปลี่ยนแปลง (Stoltz,1997) เมื่อพิจารณาถึง องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ดังนั้น นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน กรุงเทพมหานครจึงมีคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจัดอยู่ในกลุ่มผู้พักแรม (The camper) นั่นเอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักจะมีข้อจำกัดในการปีนเขาและพยายามแสวงหาทางที่เรียบง่ายและ สะดวกสบายกว่า กลุ่มนี้แตกต่างจากกลุ่มผู้ยอมแพ้ง่ายๆ อย่างน้อยก็ได้ริเริ่มที่จะปีนเขา แต่พอลงมือกระทำ ไปถึงระดับหนึ่งแล้วจะหยุด เพราะมีความคิดว่าเราทำได้ไกลที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้แล้ว จึงทำให้ประสบความสำเร็จในวงจำกัด อาจจะไม่มีความกระตือรือร้นบ้าง เมื่อต้องเผชิญกับความท้าทายหรืออุปสรรคใหม่ ๆ แต่ สุดท้ายก็เลือกที่จะหยุดอยู่ตรงกลางทาง และใช้ชีวิตที่เหลืออย่างเรื่อยๆ คนกลุ่มนี้มักจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ ของสังคม (Stoltz, 1997) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ ทิศสุกใส (2551) ที่พบว่าความสามารถในการ เผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยในการที่นักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางการเรียนและการงาน ได้นั้น ส่วนหนึ่งนักศึกษาต้องอาศัยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในตัวเองมาใช้ในการดำเนิน ชีวิต จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน กรุงเทพมหานครนั้นมีการแสดงออกต่อเหตุการณ์ หรือความยากลำบาก ให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ใน ระดับหนึ่ง ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบโรงเรียนเน้นการศึกษาด้วยตนเอง และได้มีการพัฒนาการศึกษาให้มีความทันสมัยมากขึ้น คุณภาพและการเรียนการสอนถูกปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อระบบการศึกษาในปัจจุบัน ต้องเผชิญปัญหาและความเครียดที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีความสามารถใน

การเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์ (2553) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนพบว่าโดยภาพรวมสถานการณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในตัวของนักศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในชีวิตมากยิ่งขึ้น

1.3 การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเองอยู่ในระดับสูง และมีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านอื่นๆ อีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติกำจร กุศล และทัศนศรี เสมียนเพชร (2558) ที่พบว่าความสามารถในการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาส่วนมากเป็นวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ จะมีคุณลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง รักอิสระ มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความสามารถในการดูแล ควบคุม ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะจัดการปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตและเตรียมตัวเข้าสู่การประกอบอาชีพ ทหารายได้เพื่อสร้างฐานะสอดคล้องกับ สายสุดา ชันธเวช (2561) ที่ได้ให้ความหมายของผู้ที่มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัดมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ และศึกษานอกระบบโรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน โดยเน้นให้นักศึกษาทุกคนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนด ครูผู้สอนจึงใช้กระบวนการที่หลากหลายเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง Griffin(1983) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้และวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยแสดงพฤติกรรมที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนต้องควบคุมการเรียน และทำความเข้าใจเนื้อหาด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบนำตนเอง นอกจากนี้ Knowles (1975) กล่าวว่า การพัฒนาให้บุคคลเรียนรู้ด้วยตนเองควรส่งเสริมให้บุคคลนั้น วินิจฉัยความต้องการในการเรียนของตน กำหนดเป้าหมาย หาแหล่งความรู้ เลือกใช้วิธีการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความอิสระในการเรียน และมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้น ดังนั้นการมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งนำพานักศึกษาไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิต

2.ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมดของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน

กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ร้อยละ 26 (RSquare=0.26) และตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายสูงสุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ รองลงมา คือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ตั้งสมการ $Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 0.43X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.19X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค}}$ กล่าวได้ว่า เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองขึ้น โดยส่วนใหญ่มนุษย์ทุกคนล้วนมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในตัวเองอยู่แล้วแต่จะมีมากขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูของแต่ละบุคคลในวัยเด็ก ดังนั้นถ้าครูผู้สอนยังได้ส่งเสริมให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคให้มีในตัวเองมากเท่าไรก็จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้นซึ่งเป็นหัวใจหลักสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งเรื่องของบทเรียนในชั้นเรียน และวิชาชีพที่ต้องฝึกฝนสำหรับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในข้างหน้า เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีทักษะทางอารมณ์และทักษะการเผชิญปัญหาที่ดีก็จะสามารถส่งผลให้ตัวนักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองดีขึ้นตามไปด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุมณ หนูคง และพัลลภ พิริยะสุวรรณค์ (2557) ที่พบว่าในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา มุ่งเน้นพัฒนาในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาให้สามารถเรียนรู้โดยการนำตนเอง ซึ่งได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย ทำให้เกิดพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้งความสามารถทางสติปัญญา กระบวนการคิดขั้นสูงและการใช้เหตุผล พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และควรส่งเสริมให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องเพื่อส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาให้ตัวนักศึกษามีโอกาสในการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากยิ่งขึ้นและสาเหตุที่ความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเพราะว่าจากข้อมูลองค์ประกอบของตัวแปรดังกล่าวข้างต้น พบว่า องค์ประกอบของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์มีองค์ประกอบรายด้านที่มากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยความฉลาดทางอารมณ์มีองค์ประกอบประกอบรายด้านแยกย่อยรวมทั้งหมด 12 ด้าน ซึ่งมากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคซึ่งประกอบไปด้วยเพียง 4 ด้าน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาถ ฤทธิ์สนธิ์ (2551) ที่พบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพได้มากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความฉลาดทางอารมณ์ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรรักษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาให้สูงมากกว่านี้โดยการจัดกิจกรรมประจำปีต่างๆ ให้กับนักศึกษา เช่น กิจกรรมการแข่งขัน กีฬา กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมการเล่นดนตรี การจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรม และการได้ฝึกปฏิบัติ ธรรม ฯลฯ เป็นต้น อีกทั้งช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะความสามารถและผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเรียนได้มากยิ่งขึ้น

2. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรส่งเสริมและให้ความสำคัญ โดยการปลูกฝังให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ว่าเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยคาดหวังและต้องการ และเป็นสิ่งสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในชีวิตโดยการจัดฝึกอบรมให้กับนักศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค มากยิ่งขึ้น และให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3. ทางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำแบบทดสอบ EQ และ AQ เพื่อให้ทราบผลที่ได้ว่าตัวนักศึกษาเองมีความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับใดส่งผลให้นักศึกษาได้รู้จักและมีความเข้าใจในตนเองมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถส่งเสริมและพัฒนาตนเองได้ ด้วยการจัดฝึกอบรม การประกอบกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในตัวนักศึกษาดียิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับตัวแปรอื่นๆ ต่อไป เช่น ความฉลาดทางปัญญา (IQ) ความฉลาดทางคุณธรรมจริยธรรม (MQ) แรงจูงใจในการทำงาน การมองโลกในแง่ดี อื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายแนวความคิดในการศึกษาเรื่องดังกล่าวให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นักศึกษา และในเชิงวิชาการต่อไป

2. ควรมีการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและแม่นยำมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ข้อมูลการวิจัยมีความชัดเจนและเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอาจมีข้อคำถามและตัวเลือกที่มากเกินไป ทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายและเหนื่อยล้า และรู้สึกไม่อยากทำการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสุขภาพจิต. (2550). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์(ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2553, 7 เมษายน). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย*. สืบค้นจาก <http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=947>
- กรมสุขภาพจิต. (2554, 30 ตุลาคม). *สถานการณ์ปัญหาสุขภาพวัยรุ่นเรียน*. สืบค้นจาก <http://www.dmh.go.th/downloadportal/Strategy/วัยรุ่นเรียน.pdf>
- กึ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร. (2542). *วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* *วิธีเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. ไม่ได้ตีพิมพ์).
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557, 12 กรกฎาคม). *แก้ปัญหาสังคมแก่เด็กออกกลางคัน*. สืบค้นจาก <http://www.kriengsak.com/node/118>
- เกียรติกำจร กุศล และ ทศน์ศรี เสมียนเพชร. (2558). *ความสามารถในการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 8(3), 127.
- จันทร์ชลี มาพุทธ. (2546). *การศึกษาในศตวรรษที่ 21: ปรับวิถีคิดของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน*. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(1), 1-4.
- จารุมณ หนูคง และ พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2557). *การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา*. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 5(2), 185.
- ณัชชกัญ หมื่นสา. (2548). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี).
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). *ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 5(1), 19-35.
- ทัศนีย์ ทิศสุกใส. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. ไม่ได้ตีพิมพ์).
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2548). *ความฉลาดทางอารมณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2561, 26 พฤศจิกายน). *นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2562*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/websm/2018/5/449.html>
- ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2548). *AQ อีดีเกินพิกัด*. กรุงเทพมหานคร: บิสดิต.

- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). *การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2555). *แนวทางการเผชิญและการป้องกันภาวะวิกฤตชีวิตของบุคคลวัยทำงาน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. (2554, 31 มีนาคม). *การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตอนที่ 2: การจัดการเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://panchalee.wordpress.com/2011/03/31/เรื่อง-การจัดการเรียนรู/>
- อาชญญา รัตนอุบล. (2550). *การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชญญา รัตนอุบล. (2551). *การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับสตรี*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ พันธุ์มณี. (2546). *พ่อแม่ที่ลูกอยากได้*. กรุงเทพมหานคร: ไยไหม.

ภาษาอังกฤษ

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers Inc.
- Griffin, C. (1983). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London: Croom Helm.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers*. Chicago: Follett Publishing Company.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Robert, S. F. (1996). *The Psychology of adversity*. Massashusett: The University of Massashusett.
- Skager, R. (1978). *Lifelong Education and Evaluation Practice*. New York: UNESCO Institution for Education, Hamburg: Pergamon Press.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adverity quotient turning obstacles into opportunities*. New York: John Willey & Sons, INC.